

Deklaracja Zygmunta Augusta w sprawie unii polsko-litewskiej - Tekst polski

Warszawa na sejmie, 13 marca 1564 roku

Zygmunt August¹, król polski i wielki książę litewski, odstępuje sukcesję na Wielkie Księstwo Litewskie Koronie Polskiej i określa charakter połączenia obu państw (Deklaracja o unii litewskiej) w Warszawie na sejmie 13 marca 1564 roku.

Zygmunt August z łaski Bożej król polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie etc., pan i dziedzic, wszystkim wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, oznajmujemy tym listem naszym, iż gdy między poddanymi naszymi stany koronnymi a posły z Wielkiego Księstwa Litewskiego traktaty i namowy spolne były na tym warszawskim sejmie około uniej a zjednoczenia tych dwu narodów polskiego i litewskiego, na cośmy byli po części ten sejm złożyli i czasu obiema stronami do tych namów użyczyli, tedy urosła była różnica niejaka koło tego, jeśli za tą unją i zjednoczeniem w jedno ciało i w jeden lud tych obudwu narodów polskiego i litewskiego, jako się z listów i przywilejów, które oboja strona przyznawa, pokazuje, ma to już być z tych państw obudwu jedna pod jednym panem Rzeczpospolita, której by już obadwa narody, jako ludzie koronni, na społ używać i podzielać się nią zarowne mieli, zwłaszcza iż naród polski i ziemie dawne koronne obieranie pana zawsze wolne mieli i mają, a stany zaś litewskie Księstwo ono dziedzictwem i państwem ojczystem naszym być mienili. My tedy chcąc te różnice około uniej między niemi porównać, a wszystko, coby tej tak świętej a tak potrzebnej i tak sławnej rzeczy przekazać miało, z drogi zwalić i w swej mierze, ile w nas jest, postanowić, naprzód co się tknie sukcesji na ziemię litewską, ponieważ to wiele do spólnego zjednoczenia zawadzało, takeśmy się w tej mierze przed wszystkimi stany obojga narodu jawnie deklarowali, jakoż i teraz listem tym naszym deklarujemy, iż acz nam Pan Bóg potomstwa żadnego z przejrzenia swego świętego do tych czasów nie dał, wszakoż by go też nam dobrze i nawięcej po tym dać raczył z łaski i też dobroci swojej, te byśmy my przedsię nad dobre a pożytek Rzeczypospolitej, żadnego względu albo opatrzenia doczesnego krwi a potomstwa swego nigdy nie przekładali, ani byśmy u siebie żadnej rzeczy miłszej mieli nad potrzebę a sławę państw swoich, a ktemu nad powinność i obowiązek nasz poprzysięgli, wiedząc, iż potomstwo nie zawsze się ani każdemu dobrze uda, ale posługa przeciw Rzeczypospolitej a wypełnienie powinności na wieki wszędzie dobrze słynąć musi.

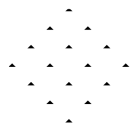
¹ Zygmunt August (1520-1572) – król Polski i wielki książę litewski. Jedyńy syn Zygmunta I Starego i Bony Sforzy. Ostatni z dynastii Jagiellonów na tronie polskim, na który został wyniesiony jeszcze za życia swojego ojca (elekcja vivente rege). Za jego panowania Koronę i Litwę połączono w jeden organizm państwowy Rzeczpospolitą Obojga Narodów (Unia Lubelska, 1569). Nie doczekał się potomstwa z żadną z trzech żon: Elżbietą Habsburżanką, Barbarą Radziwiłłówną, Katarzyną Habsburżanką.

Z tej tedy przyczyny zaniechawszy wszelakiej dziedzicznej sukcesji na ziemię litewską, jeśli by która tak nam samym jako potomstwu naszemu należała, dobrowolnie Rzeczypospolitej a tej sławnej Koronie Polskiej odstępujemy i wyrzekamy się na wieczne czasy, nie wątpiąc w tym i to też sobie warując, żebyśmy tym ani sami osoby naszej, ani potomstwa naszego własnego, jeśli by nam które Pan Bóg raczył dać, nie zgłóćili, ale żeby potciwe a stanowi jego przystojne od Rzeczypospolitej opatrzenie miało, jeśli żeby na królestwo nie było wzięto, a wszakoż, nie czyniąc żadnej dysmembracji¹ koronnej, o takowym opatrzeniu na ten czas dopiero stanowiono być ma, kiedy na spólnym sejmie będą stany polskie i litewskie. A tak zwaliwszy ten pień z drogi około sukcesji, tedy i one różnice, która między obiema narodami około jednej Rzeczypospolitej była, tak w imię Boże stanowimy, iż inaczej daliśmy Bóg ani rozumiemy, ani rozumieć możemy, jedno iż te oboje państwa od dawnych czasów, jeszcze za pradziadów naszych w jedno złączone są, a takie jedno, iż nie tylko w jeden animus² albo w jedną myśl, w jedną zgodę, w jedną miłość, w jedną spólną przyjaźń acz i to wszystko tak jest, ale też ktemu w jedno ciało, a ciało nieróżne, nierozdzielone, jako przywileje spólne stare omawiają, spojone są. A zatym sama rzecz pokazuje, iż w jedną Rzeczypospolitą jednego ludu, który się przez związek i spojenie dwu narodów w jedność jednostajną i nierozdzieloną zniósł i spoił tak, iż już jako te państwa nie są dwie ciele, tak też te dwie Rzeczypospolite być nie mogą, ale jedna Rzeczypospolita z tych narodów spojona, za czym spólne sejmy i rady mieć mają zawsze pod jednym królem i pod jedną głową.

¹ Dysmembracja – uszczuplenie.

² Animus (łac.) – dusza.

To tylko wyjmując, iż jako w jednym nieroznym, nierozdzielonym ciele każda jednak część i każdy członek osobną powinność i sprawę własną ma, tak też w tej jednej Rzeczypospolitej ma naród polski i litewski zwyczaje swoje niektóre, sądowe prawa i przywileje i sądy własne a osobne, które jednak tej jedności albo tej uniej nic nie wadzą, ani wadzić będą. Którą deklarację nasza dla wiecznej pamięci a lepszego świadectwa, w te słowa na tym liście opisaną umacniamy i utwierdzamy na wieczne czasy i ręką własną naszą podpisaliśmy i pieczęcią naszą zapieczętować kazali. Dan w Warszawie na sejmie walnym koronnym trzynastego dnia marca, roku Pańskiego tysięcznego pięćsetnego sześćdziesiątego czwartego, panowania naszego trzydziestego piątego. *Historia ustroju i prawa w Polsce do 1772/1795. Wybór źródeł, oprac. S. Godek, M. Wilczek-Karczevska, Warszawa 2006, s. 79-80.*